

34190

„MÉG EGYSZER AZ ÁTKOS EMLÉKÜ”

VÁLASZ HORVÁTH SÁNDORNAK
A „SZÁZADOK” 1910. ÉVI DECZ. HAVI FÜZETÉBEN
ILY CZIMEN MEGJELENT CZIKKÉRE

IRTA

KUBINYI MIKLÓS

(KÉZIRAT HELYETT)

BUDAPEST
ATHENÆUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T. NYOMÁSA
1911

AZ OLVASÓHOZ.

A cikk, melyet e füzetben vesz az olvasó, a Magyar Tört. Társulat közlönyének — a »Századok«-nak volt szánva ; hol azonban térszüke s a közlésre váró anyag halmaza miatt — sajnálatomra — meg nem jelenhetett.

Az arasznyi tér, melyet a most nevezett folyóirat érdemes szerkesztője rendelkezésemre bocsátani sziveskedett, csak épen arra volt elegendő, hogy egy méltatlan támadást visszautasítsak ; a mit nem is mulasztottam el. Azonban itt nemcsak erről van szó, hanem több, ha nem is nagyfontosságú, de mindenesetre érdekes genealogiai kérdés tisztázásáról is. Azért tehát ez úton teszem közzé cikkemet, változatlanúl, úgy, a mint azt a »Századok«-nak beküldtem.

Ám ítéljen a szakközönség elfogulatlanúl a vitában.

Árva-Váralján, 1911 február 18.

KUBINYI MIKLÓS.

MÉG EGYSZER AZ „ÁTKOS EMLÉKŰ”.

Ily címen a »Századok« 1910. évi december havi füzetében Horváth Sándor tagtársunktól — válaszúl az »Átkos emlékü János deák« leszármazására nézve ugyanezen folyóirat 1910 november havi füzetében közzétett észrevételeimre — hosszabb cikk jelent meg, melyet személyes, de tárgyi okoknál fogva sem hagyhatok szó nélkül.

Ugy látszik, nagyon érzékenyen vette Horváth Sándor, hogy a Magy. Tört. Társulat liptószentmiklósi vándorgyűlésén 1909 augusztus 29-én tartott felolvasásával kapcsolatosan, az »átkos emlékü« leszármazására nézve általában észrevételeket mertem tenni. Lekicsinylő, gúnyos hangon szinte meglecckéztet észrevételeimért. De még ennél is tovább megy. Meggyanusít, mintha oly célból, hogy az »átkos emlékü« gyalázatát a Thuránszky családtól távol tartsam, az ő leszármazását szándékosan a »sejtelem homályába« akartam volna borítani.

Hát — bocsánat — de ezt már a leghatározottabban vissza kell utasítanom. Mert bármi csekélynek tartja is Horváth Sándor az én szaktudományomat, szándékom tisztaságában nem szabad kételkednie. Én tévedhettem; de senkinek a szolgálatába nem szegődtem. Erre a »köztisztelt« Thuránszky család nem is szorúlt rá s azért ugyan kár volt Horváth Sándornak annyi emphazal kijelentenie: mennyire fájlalna, hogy ha »önzetlen szándéka czélt tévesztve, félreértéseket idézett volna elő«.

E tekintetben nyugodt lehet. Felolvasását — tudomásom szerint — sem a »laikus« liptószentmiklósi hallgatóság, sem más félre nem értette¹ s a kérdésben senki semmiféle »chronique scandaleuse«-t nem keres. »Téves utakon« tehát csak az jár, a ki észrevételeimben ezt a szándékot vélte felismerni.

¹ Félreértés ott Liptószentmiklóson csak annyiban lehetett, hogy Horváth Sándor — mint többektől értesültem — azt állította, hogy az »átkos emlékü« gyermektelenül múlt ki a világból. Felolvasásából ez ugyan ki nem vehető; de az ott közlött stemma-töredéken »János deák« tényleg úgy van feltüntetve, mintha benne a Domen ivadéka kihaltak volna. Nos, cikkem ezt a félreértést is eloszlatta.

Miért is? Hiszen ha a kérdést ebből a szempontból ítélném meg, inkább köszönetet kellene mondanom Horváth Sándornak érdekes felfedezéseért, melylyel az »átkos emlékű« gyalázatát akaratlanul épp attól a családtól háritotta el, melyhez magam is tartozom. Mert tudnia kell, hogy Liptó vármegyében egy időben az a vélemény volt elterjedve, hogy a máglyára ítélt János deák a Kubinyi családból származott. Ezt gyanította nevezetesen a megye tudós genealogusa, Majláth Béla, sőt akadtak más tudós férfiak is, kik — nyilván az ő véleményén indulva — a mesét, köztudomású tény gyanánt, műveikben meg is örökítették.¹ Ily körülmények között tehát csak nem fogja Horváth Sándor feltenni, hogy »önzetlen szándékát« épen én akartam volna meggyanusítani.

S ezen hamis feltevésből kiindulva, Horváth Sándor aztán, csak hogy »botlást botlásra« rám bizonyítson, még oly állításokat és következtetéseket is tulajdonít nekem, melyek — nem kevésbbé önzetlen szándékból tett — észrevételeimben nem is foglaltatnak.

Igy a Thuránszky családnál feltételezett kínos félreértést eloszlatandó, szememre veti, hogy — ha talán nem is vagyok szakértő — az adatok összevetéséből mégis rá kellett volna jönnöm arra, hogy Syburnak, a Thuránszky család ősének Domenágbeli utódjait sohasem hívták volna Thuránszkyaknak, hanem birtokuk után »Madáchi, Madachföldi, Damjánföldi, vagy esetleg Madáchháziaknak«. Hát kérdem: állítottam-e én azt valahol, hogy Domen utódjait Thuránszkyaknak hívták volna? Hiszen, ha még annyira lebecsüli is Horváth Sándor az én szaktudományomat, azt csak eliheti, hogy mint liptómegyei, ki az ottani törzsökös családok történetét, egymáshoz való viszonyát, a családnevek kialakulását, annyira-mennyire, mégis csak ismerem, hasonló állítást sohasem kockáztatnék; nem különösen a Thuránszky családnál, melynek egyes ágait, köztudomás szerint, még újabb időben is »Bubla«, »Marcell« és más neveken különböztették meg egymástól.

Nyitott ajtót tör be Horváth Sándor akkor is, midőn — egyebek között — egyik oldalági ősömet, a XIV. században élt Felsőkubini Salamon deákot — a ki a fivéré, Márkot »ördögi sugallat folytán« megölte — vágja ki. Hiszen cikkemben én magam megjegyeztem, hogy »maledictusok« más jónévű régi családokban is akadnak, s hogy a Thuránszky család tisztessége ma közel 600 év mulva, még akkor sem fog csorbát szenvedni, ha napnál világosabban bebizonyíthatnék, hogy az »átkos emlékű

¹ Igy Stefan Nikolaj Hyros: »Zámok Likava a Jeho Pani« (Likava vára és annak urai) című, 1876-ban megjelent művében a 26-ik lapon *) alatt.

János« vele tetteleg egy törzsből származott. A mi pedig a mi Salamonunkat illeti, csak olvassa el Horváth Sándor a »Kubinyi Család Története és Leszármazása« című könyvünket. Abból megértheti, hogy az az »instinctus« nem lehetett olyan »diabolicus«, a milyennek azt a »ludas« Bebek Imre a thúróczi regestrumban jelöli; mert különben ez a vitéz férfiú nem járt-kelt volna még azután is szabadon Nagy Lajos király udvarában s nem is kapott volna hív szolgálatai jutalmául királyi adományokat.

Neheztelőleg említi tovább Horváth Sándor, hogy »már az elhúnyt Majláth Bélát is tévedésekkel« vádolom. Hát bocsánat, én boldogult jó barátom és rokonom tudományos tanulmányait s nevezetesen a lipótmezei családkról írt cikkeit igen nagyra becsülöm s az ő érdemeiből csak egy hajszál sem akarok levonni. De csalhatatlannak őt sem tartom, sőt még Horváth Sándort sem, ki oly zokon veszi, hogy — belevonva tanulmányom körébe a Madacsányiakat is — az ő madachházi birtoklásukból következtetést mertem vonni közös leszármazásukra, vagy rokonságukra az általam említett Madachházi Szaniszlóval, a nélkül, hogy akár Nagy Ivánt, akár az ő lipótmezei szaniszlósi felolvasása IV. részében felsorolt törzsökös családokat megtekinttettem volna.

Hát ezekre nézve igénytelen véleményemet majd alább lesz alkalmam elmondani. Hanem tartsunk sorrendet.

A Majláthtól idézett és a Csoma József tulajdonában levő oklevelekre¹ támaszkodva, Horváth Sándor továbbá is fenntartja abbéli állítását, hogy Syburnak, a Thuránszky család egyik ősenek, a thurapataki jogközösségből 1319-ben kilépett Domen (v. Domin) nevű fián kívül még két fia volt: Albert és Dénes. Ez utóbbit ő is már 1287-ben a »de Luchk« jelzővel látja el s a Majláth által hibásan összeállított (tehát mégis!) stemmatörödéket helyesbítve, utódjait 1391-ig hozza le. Ámde ő is adós maradt azzal, a mit Majláth tanulmányában is nélkülözünk; honnan vette Sybornak harmadik fiát, holott az 1278-iki alapokirat csak két fiút említ s mire alapítja az affiliatiót? Már pedig ez volna a legfontosabb; mert az, a mit Majláth az egytestvér atyafiak között 1278—1286-iki években történt osztályról mond, csak állítás, mely eddig semmivel sincs bizonyítva. Azt pedig csak nem kívánhatja Horváth Sándor, hogy az általa közölt nemzedékrendet »döntő erejűnek« ismerje el valaki arra nézve, hogy Sibornak tetteleg három fia volt, s hogy a Dénes és Domen nevekben lehető tévedés ki van zárva.

¹ Turul: 1900. évf. 68--72. ll. és 1905. évf. 35. l.

Azt, hogy a nemesi birtokvizsgálat alkalmával felmutatott, 1278-iki alapokiratban Domen nincsen megemlítve, Horváth Sándor szerint, arra is lehetne magyarázni, »hogy Domen vagy nem is volt még a világon, vagy pedig annyira fiatal volt, hogy a kölni követségben részt nem vehetett«. Általában Horváth Sándor az 1278-iki és az 1319-iki okiratok között semmiféle ellentétet nem lát; mert azt, hogy ez utóbbi okiratban, mint eladó, Syburnak csak az egyik fia Domen szerepel, igen természetesen találja. Hát ez igaz, a mint hogy a két okmány között ellentétet én sem tudtam felfedezni. De igenis feltűnőnek találtam, hogy az okiratban, mint ez gyakran tapasztalható, oly mellékkörülményekkel, melyek a családi viszonyokra, a rokoni összeköttetésre némi világosságot vetnének, nem találkozunk, nevezetesen, hogy abban *Dénesről* semmi említés sem történik, s hogy az okmányból még csak az sem vehető ki, vajjon ama Péter és Tamás, a Ferencz fiai, tetteleg az eladó Domen édes testvéreinek, *Albertnek* a maradékai-e? Feltevésem támogatásául tehát ezt a körülményt sem akartam elhallgatni.

De bármiképp legyen, a nevekben mindazonáltal valamely tévedésnek kell lenni. Ezt most már egy újabb érveléssel is támogathatom: az 1278-iki évi alapokmánynyal, melynek szövegét alább egész terjedelmében közlöm. Ezen okmányban, melynek másolatát Thuránszky László úr szivességéből bírom, Sybor fiaiként világosan *Albert* és *Domin* vannak megnevezve, holott ugyanezen, a birtokvizsgálat alkalmával bemutatott okmányban *Albert* és *Dénes* nevei szerepelnek. Teljes világosságot erre az eltérésre, természetesen, csak az eredeti okirat deríthetne. De a másolat hiteles voltában nincs okunk kételkedni. Tanulmányában Majláth is csak ezen másolatot használta; mert az eredeti okirathoz — mint ez néh. Thuránszky Ferenczhez, a László édes atyjához intézett, 1898 szeptember 9-ikéről szóló leveléből¹ kiténik — ő sem férhetett.

Az okirat² teljes szövege, szó szerint így hangzik:

»Ladislaus, Dei Gratia Ungarie Dalmatie, Croatie, Rame, Servie, Galicie, Lodomerie, Cumanie, Bulgarieque Rex. Omnibus Christi fidelibus praesentes Litteras inspecturis salutem in omnium Salvatore. Subiectorum augetur congeries, cum Regalis clementia eorum indigentias donis perpetuis sublevat largendo. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod accedentes ad nostram praesentiam Thomas, Simon, filij Marcelli, Albertus et Domin, filij Sibur de Lipto, petiverunt a nobis in-

¹ A levelet *Thuránszky László* eredetiben megőrizte s azt velem is közölte, a miért fogadja itt is köszönetemet.

² Egyszerű másolat ugyanannál.

stantissime, quod pro Concambio terre ipsorum in Tepla existente, Terram eorum a parte una juxta fluvium Turapatak vocatam, dare dignaremur. Cum igitur regalis discretio fidelium voluntates admittere debeat factis adoptatis; nos regali clementia dictis Thome, Simoni, Alberto et Domin, ac eorum haeredibus, haeredumque successoribus, pro fidelibus servitijs in Legationibus nostris ad Coloniam, per eosdem nobis exhibitis et exhibendis, terram ad quatuor Aratra sufficientem iuxta fluvium Turapatak vocatam pro Concambio terre ipsorum in Tepla existente, a terra populorum nostrorum metis distingvendo, et separando dedimus, et donavimus iure haereditario in perpetuum possidendam, per fidelem et dilectum nostrum Thomam Comitem de Zolum eisdem assignatam et statutam prout etiam in litteris ipsius Comitis Thome vidimus contineri. Cuius terre prima meta incipit a parte meridionali in fluvio Thurapatak vocato, ubi cadit in fluvium Wag, inde ascendit per ipsum fluvium Thurapatak et inde exiens versus occidentem ascendit sub Berch ad arborem Rakattia vocatam, et inde altius ascendendo, tendit per Berch versus aquilonem ad rubum Eger vocatum, inde ad magnam silvam ad caput dicti fluvij Thurapatak vocati, et inde versus orientem transiens per Berch Bik vocatum, venit ad petram Galuskew vocatam, et inde versus meridiem tendit per Berch ad unam magnam arborem quercum, deinde venit ad unam pomum et de ipsa poma venit ad unam quercum, de ipsa quercu descendit per magnam viam, inde vadit ad fluvium, qui dicitur Wagere, inde descendit per ipsum fluvium ad priorem metam, ubi Thurapatak cadit in fluvium Wag, et sic mete supra-dictae Terre terminantur. Ut autem haec nostra Collatio robur obtineat perpetue firmitatis, nec processu temporum per quem-piam possit in irritum revocari, presentes concessimus Litteras duplici Sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis viri magistri Johannis Electi Ecclesie Colocensis, Praepositi Budensis, Aule nostre vice Cancellarij, dilecti et fidelis nostri. — Anno Domini Millesimo Ducentesimo Septuagesimo Octavo. Regni autem nostri Anno septimo. (D. pendent S.)«

Kérdés támad tehát, hogy került a lipői regestumba a Dénes neve, *Domin* helyett, kinek neve az okiratban, ebben az alakban kétszer is előfordúl? S ugyanígy találjuk azt írva Károly király 1340 december 6-ikáról szóló, Turapataki Péter, a Ferencz fia és osztályos atyafiai: Tamás, Marcell és Antal kérelmére kiadott megerősítő átiratában.¹

Tanulmányom megírásánál e két okirat szövegét csak a

¹ Másolata Thuránszky László birtokában.

Majláth előadásából ismertem; de fel kellett tennem, hogy ő az eredetieket is ismerte, mert tanulmányában¹ ezekre hivatkozik. Most azonban már kétségtelen, hogy az eredetieket ő sem látta s csak így történhetett, hogy Sybor fiaíul, egy lélekzetvételre, egyszer — nyilván a lipói regestrum szerint — *Albertet* és *Dénest* nevezi meg, egyszer pedig, az okiratok nyomán, *Albertet* és *Domint*.

Kérdem ezek után, nem teljesen jogosan mondhattam-e tanulmányomban, hogy a két névvel Majláth sem volt tisztában s hogy az, a mit *Dénestről* (de Luchk) elmond, csak az ő tanulmányaiából leszűrt, lehet helyes, de semmivel sem igazolt következtetés és kérdem tovább: rászolgáltam-e az igazság keresése közben felállított feltevésémért arra a megleczkéztésre, melyben Horváth Sándor részesít?

Egy további tévedésnek mondja Horváth Sándor, hogy *Domint* Thurapatakinak nevezem, holott ő Turonán bírt részét 1319-ben eladta. Hát — bocsánat — hiszen akkor, mikor ez történt, de még századok mulva is, családnévről ebben vagy más alakban, mint ezt már fentebb megjegyeztem, csak szó sem lehetett, s a thurapataki elnevezés csak gyűjtőnévnek veendő és vehető s én azt hiszem, hogy azt teljes joggal használhattam.

Tévedésnek mondja Horváth Sándor azt is, midőn mondom, hogy Madáchházát már az »átkos emlékü« nagyatyja, Domen birta; holott később az általam idézett okirat alapján én magam állítom, hogy Madách földét (Madáchházát, Demianföldet) Domen fia, Benedek kapta Károly királytól adományul. De ezen ellenvetése sem állhat meg. Mert ha igaz, a miben kétség sem lehet, hogy Madáchházát abban az időben másképp Domenföldének is hívták, mint ezt hiteles okiratokkal kimutattam, akkor feltehető, sőt bizonyos, hogy azt a birtokot már a Benedek atyja, Domen is birta. Állítom ezt annál inkább, mert köztudomású, hogy a nagykiterjedésű Topla földjét, melyből Madáchháza vagy Domenföldre kihalított, már azelőtt is a nagyvári jobbágyfiak birták s ezek csak később nemesítették és lettek uraivá birtokaiknak.

Áttérek ezek után azon *Madáchházi Szaniszlóra*, kiről bizonyítottam, hogy a »maledictus«-nak leányági utódja. Neki íteltetett oda 1504-ben Kubinyi Lászlóval szemben, ki a birtokot adományul kapta, leánynegyed címén Madáchháza (másképp Domenföldre vagy Demjánföldre) helységnek egy negyed-része. Ezen tényhez — támaszkodva az általam idézett 1412 augusztus 20-án és szeptember 11-én kelt okiratokra és az 1447-ki

¹ Turul 1900. évf. 67. és 69. ll.

birtokbaiktatási oklevélre — azon következtetést fűztem, hogy a »maledictus«-nak, a nemzedékrendben feltüntetett, fiágon kihalt *Lászlón* kívül, több fia is lehetett, vagy oldalrokonai, kikkel osztályos atyafiságban állott, s kik, mint ő, a »de Madach« (vagy de Madáchháza) jelzővel éltek. Ezt most már Horváth Sándor sem tagadja, sőt az általam közlött nemzedékrendet kiegészítve, az 1447-ben említett *Andrást*, jöllehet róla nincs mondva, hogy a Benedek fia lett volna,¹ utódjaival együtt, mint a »maledictus« édestestvérét tünteti fel. De már azt a következtetésemet, hogy Madáchházy Szaniszló a Madocsányi családdal ugyanazon törzsből származhatott, vagy ezen családnak őse lehetett, vastag botlásnak mondja.

Hát ebben — megengedem — tévedhettem és ha Horváth Sándor minden kétséget kizárólag bizonyítani tudja, hogy a Madochányiaknak a XVI. század elején élt Madáchi Szaniszlóhoz semmi közük, akkor tévedésemet készséggel beismerem. Árnyékot az én feltevésem bizonyára a Madocsányi családra sem vethet. De ha már Horváth Sándor a bemutatott okiratokból merített, az ő, Domen leszármazására vonatkozó állításánál semmivel sem merészebb következtetésemért, oly kíméletlenül támad, tán mégis helyén lett volna kimutatnia, mi módon jutottak a Madocsányi ősök már 1412-ben a »de Madacz« jelzőhöz?

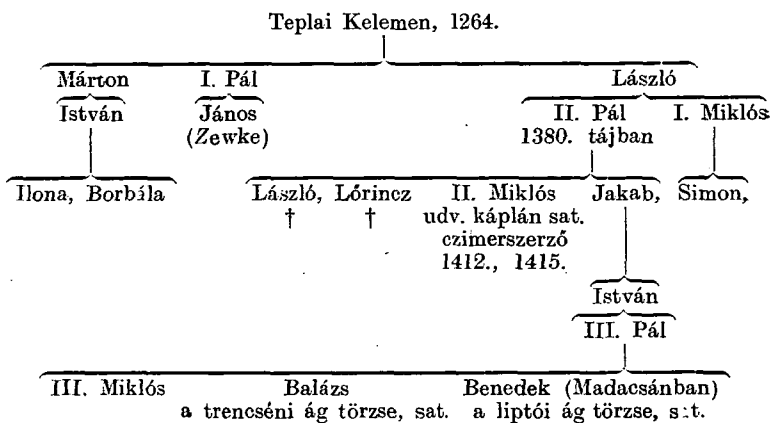
A Madocsányiak származását illetőleg szememre veti, hogy — ha már hozzá akartam szólni a kérdéshez — miért nem tekintettem meg legalább a Nagy Iván VII. köt. 589—590. lapjain elmondottakat és az ő lipótszentmiklósi felolvasásában felsorolt »törzsökös« családokat? Hát — megnyugtatósára legyen megjegyezve — hogy ezt nem is mulasztottam el; de mindkettő csak megerősített feltevésemben. A mit Nagy I. az idézett helyen a Madocsányiakról — családi közlés szerint — elmond, magában véve bizonyítékül legkevésbé sem szolgálhat; mert hiszen tudjuk, hogy az afféle »családi közlések« nem mindig megbízhatók. Ellenben, ép az összehasonlítás folytán lehetetlen volt észre nem vennem, hogy a leszármazási táblán Teplai Kelemen utódjaiként szereplő *Pál*, a László fia, és az egy ízzel alább megnevezett *Miklós* (udv. káplán), *Jakab*, *Lőrincz* és *László*, a Pál² fiai, valamint *Simon*, a Miklós fia, ugyanazon személyek, kik

¹ Itt meg kell jegyezmem, hogy az idézett 1447-iki okmányban *János* (az átkos emlékü) igenis úgy van megnevezve, mint a Benedek fia és a Domen unokája. Téved tehát Horváth Sándor, midőn ezt (Száz. 1910. évf. 821. l.) kétségbe vonja.

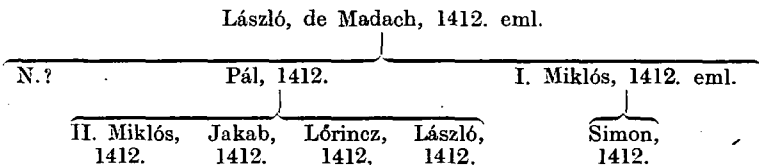
² Cikkemben (Száz. 1910. évf. 704. l. alólról a 6. sorban) »ugyanazon László fiai« helyett »ugyanazon Pál fiai«-nak kell állani. Ez egyéb-iránt a szövegből is kitűnik. K. M.

az általam idézett, családunk levéltárában őrzött 1412-iki eredeti okiratokban *valamennyien* mint a *Madacsi* László Pál és Miklós maradékai vannak megnevezve. Ezeket nemesíti meg ebben az évben Zsigmond király s iktattatja be új adomány czimén Madachháza helyiségében lévő birtokaikba és — ha nem csalódom — ama Kelemenfalvi János, a Pál fia, és Pál, a László fia is, — kik az 1391-iki birtokvizsgálat alkalmával Kelemenfalvára vonatkozó okirataikat bemutatták — azonosak a Madocsányiak családfáján előforduló Jánossal és Pállal, a kik közül utóbbit, valamint az ő atyját, Lászlót, — az általa közlött stemmatöredéken — Horváth Sándor is a »de Madacz« jelzővel említi.¹

Világosság okáért hasonlítsuk össze a két leszármazási táblát. A Madacsányiak leszármazása, Nagy Iván szerint, ez :

Az általam idézett okmányokból pedig a következő stemmatöredéket állíthatjuk össze :²

¹ Századok 1910. évf. 822. l. A leszármazási táblán azonban hézag-nak kell lenni; mert az már nem valószínű, hogy az 1391-ben élt Pál, az 1264-ben megadományozott *Clementínusnak* az unokája lehetne.

² Az itt felsoroltakon kívül, családunk okirataiban még a következő Madaczi, Madachházi és Madacsány-akkal találkozunk: 1449. *Ladislavus* liter. de Madaczhaza. — 1450. *Johannes* de Madaczhaza. — 1494. *Paulus*

Kérdem már most, mindezekből nem jogosan következtethettem-e, hogy az 1412-ben nemesített s madáchházi birtokukba új adomány címén beiktatott Madachiak, Madáchháza helységében már azelőtt is birtokosok voltak, s a maledictussal fi- vagy leányágon ugyanazon törzsből származtak? Megerősített feltevésemben még ama tény is, hogy a Madacsányi név, ebben az alakban csak a XVI. században kezd feltűnni, vagyis akkor, mikor az »átkos emlékü« maradékai fiágon már kihaltak s közülök csak a leányágon leszármazó, 1504-ben élt Madáchházi *Szaniszló* maradt meg.

Nem lehetett befolyással következtetésemre az sem, a mit Horváth Sándor az ő lipótszentmiklósi felolvasása alkalmával a lipótóvármegyei törzsökös családookról elmondott. Hiszen ezekről csak azt mondta el, a mit Nagy Iván és Majláth műveiből összeszedett. Hanem ebben sem volt válogató. A már kihalt Deménfalvi, Nagyolaszi, Parisházi, Szentannai Mese, Vidaföldi családokat nem is említi. Ellenben csakúgy dobálódzik a »nemzetségekkel« és »törzsekkel«, melyekből a különféle törzsökös családok származnak, s nem veszi észre, hogy abból, a mit előtte mások elmondtak, sok ma már meg nem állhat. Így, hogy csak egy példát idézzek, a Felsőkubini, Nagyolaszi és Deménfalvi *Kubinyi* és a Felsőkubini *Mesko* családokat a Hudko nemzetségből származtatja, holott okiratilag be van bizonyítva, hogy a Kubinyi-család első ismert őse Ethe vagy Ithe, a Mesko családé Gurke volt, a kiknek a Hudkont (vagy ha úgy tetszik, Hudko) maradékaihoz csak annyi a közük, hogy tőlük vették meg 1288-ban a lipótóvármegyei Reucha nevű földet. Hanem ő ebben is Nagy Iván nyomait követte, vagy tán ezeket sem; mert akkor lehetetlen, hogy elhallgathatta volna a mi leszármazásunkat a Hunt-Páznán nemből, a mint ezt az ő névrokona, Horváth István a »Magyarország Gyökeres régi Nemzetségeiről« szóló művében állítja. Pedig Horváth István tudós volt és szakember. De állítását ő is elfelejtette bizonyítani, sőt valószínűleg ő is tévedett, — a mint hogy — »errat quandoquidem sapienti sapientior«, ha még oly szakember is. Miért tehát ez a gúnyolódás? Vagy Horváth Sándor is azt tartja, hogy azt a vidéki

lit. de Madayhaza és *Paulus* de Madacz homo reg. — 1498. *Andreas* de Madachan. — 1519. *Daniel* de Madachan. — 1539. *Paulus* de Madacz, homo reg. — *Paulus* lit. de Madayhaza. — 1549. *Blasius* Madachanszky. — 1563. *Benedictus* et *Blasius* Madachány homo reg. — 1568. *Benedictus* Madachanszky, homo reg. — 1576. *Benedictus* Madachány de Madachan, kétszer. — 1612. *Johannes* Madachany, alországbíró. (Kubinyi Ágoston oklevelei: I. köt. 95., 116., 134., 177., 179., 223., 253. és II. köt. 37., 55. és 85. ll. Várgedei csop. III. .2 és III. 28. sz.)

író, ha valamely kérdéshez hozzá mer szólni, mindjárt »agyon kell ütni?«

Hátra volna még, hogy a Majláth és Horváth Sándor tanulmányaiiban előforduló *Luchkaiakról* (de Luchk) is — a kikről már fentebb szó volt — megemlékezzem.

Ezeket Horváth Sándor, Majláth nyomán, egyszerűen a Sybor-fia *Dénes* utódjaiként tünteti fel az általa rekonstruált leszármazási táblán.¹ De, nézetem szerint, tévesen, mert — mint Majláth — ő is összetéveszti a Luchk személynevet, a *Luchk* vagy Luchka helynévvel. Erre nézve mindenekelőtt bizonyítania kellett volna, hogy a Majláth által idézett 1287-iki okiratban² megnevezett Luchkai Dénes (Dionysius de Luchka) azonos az 1278-iki alapokiratban előforduló *Sybor-fia Dénessel*, a ki egyébiránt — mint fentebb kimutattam — ily néven csak a lipitói regestrumban szerepel. Erre nézve azonban Horváth Sándor nemcsak hogy nem keresi a bizonylatot, hanem egyszerűen odafűzi a Dénes fiául ama *Poch*-ot, az István fiát, a ki 1345-ben édes anyja leányegyede tekintetében³ *János*, a Pál fia és *István*, a Marton fia által kielégítettik.

Még kevésbé állhat meg a stemma-töredék negyedik íze, hol az 1320-ban megnevezett *István* és *Jakab*, mint a fentebbi Pooch fiai vannak feltüntetve, holott ők a lipitói regestrumban,⁴ úgy, mint a Horváth Sándor által közlött 1391-iki határjárás okiratban is, egyaránt világosan, mint a *Luchk* fiai szerepelnek. Az affiliatiót tehát Horváth Sándor itt sem tudta bizonyítani, valamint az is csak oly feltevés, hogy a következő íven előforduló László, György és Benedek, a fenti István fiai lettek volna.

Szóval ez a »helyesbített« leszármazási rend is rectificatióra szorul s arra, mint önmaga által construált bizonylatra, Horváth Sándor legkevesbé sem hivatkozhatik.

És így folytathatnám még tovább is, rámutathatnék az ő tévedéseire, ha nem kellene attól tartanom, hogy még jobban kihívom az ő írói önértetét. Ezen szándék azonban távol áll tőlem, egyrészt mert a polemia, melyből mindig csak a rövidebbet húzhatnám, tárgyánál fogva csak kevésbé érdekelheti e

¹ Századok, 1910. évf. 819. és 820. ll.

² Eredetije a Csemiczky cs. levelesládájában. Hártján. Gyűrűpecsét nyomaival.

³ Magy. Tört. Tár. IV. 38. l. »Super extradatione quarte puellaris Domine Matris Pooch, Ladislai et Egidii, eisdem Pooch, Ladislao et Egidio; filii Stephani, Beke filii Petri, Mark et Michaeli, filii Mylath, per Johannem filium Pauli et Stefanum, filium Martini etc.«

⁴ U. o.

folyóirat olvasóit, személyes része pedig, ha a vitát az általa választott hangnemben folytatjuk, csak megütöztetést okozhatna.

Czikke végén Horváth Sándor — annak igazolásául, miért tartja ő az 1319-ben említett Sybur fia Domynt, az 1390. és 1504-iki oklevelekben említett Domennel egy és ugyanazon személynek — indokait három pontba foglalja össze. Legyen tehát szabad ezekre nézve nekem is egyenként megtennem észrevételeimet.

Az 1-ső pontban egyszerűen a *Turul* 1905. évf. 34. és 35. lapjain közlött oklevelekre és a Majláth Bélától ugyanazon folyóirat 1900. évf. 66—74. lapjain közlöttekre hivatkozik.

Az első okirat, melyre itt hivatkozás történik, Kubinyi Salamon 1390-iki óvása. Erre nézve csak azt jegyzem meg, hogy abban az »átkos emlékü« nagyatyja *Domen de Lyptou* alakban van megnevezve. A másik oklevél a Csoma birtokában lévő 1391-iki határjárásról szól. Ebben Domenről semmi említés sincs. De mint Madáchházával szomszédos birtokos említve van benne Luchk fia *Poch*, a kit Horváth Sándor a Luchkai Dénes fiának, Sybur unokájának tart; de az affiliatio helyes voltát csak oly kevésbé igazolja, mint Majláth fentebb idézett tanulmányában, melyre nézve már megtettem észrevételeimet.

A 2-ik pont szerint Horváth Sándor a két Doment azért tartja egy és ugyanazon személynek, »mert az eddig ismert liptóvármegyei oklevelekben és az ezek alapján megállapított leszármazásokban más Doment, mint a Sybur fiát, eddig egyáltalában nem ismerünk«.

Hát ez igaz. De a »Domen« név Dömjént is jelenthet vagy Damjánt, a mint hogy Domenföldet is másként Damjánföldének hívták; lehet rövidítése a »Dominicus« névnek, ilyenekkel pedig sűrűn találkozunk okiratainkban, melyekből az is kiténik, hogy abban a korban, Liptó vármegyében egyidejűleg tetteleg két *Damianfalva* (Domenfalva, Demenfolva) nevezetű helység létezett. Azért tehát ennek az érvek különös fontosságot még akkor sem lehetne tulajdonítani, ha a *Domen* név, ebben az alakban, tetteleg csak egyszer fordulna elő.

A 3-ik pontban végül arra utal Horváth Sándor, hogy az idő és a körülmények a Sybur fia Domen (1319), nemkülönben a Benedek atyja Domen tekintetében teljesen egyeznek. Ez is igaz. De bizonyítékul, a fentebb előadott okoknál fogva, ez sem szolgálhat. És ha látjuk, hogy már a Sybur fia Domen egyszer ezen, másszor Domynt alakban van megnevezve, sőt, hogy ugyanő az 1391-iki birtokvizsgálat alkalmával felmutatott 1278-iki alapokiratban *Dionysius* néven szerepel: akkor Horváth Sándornak

az idő és a körülmények azonosságára fektetett ezen legerősebb érve is jelentőségét teljesen elveszti.

Mindezeknél fogva, tudomásúl vevén, hogy Horváth Sándor állítását a két Domen azonossága tekintetében — velem szemben — továbbra is fentartja, constatálom, hogy azt eddig semmivel sem bizonyította és hogy — lehet helyes — combinatiója csak annyi positiv alappal sem bír, mint az én abbeli következtetésem, hogy az »átkos emlékű« János deáknak, az általam fölfedezett egyenes leszármazóin kívül még több gyermeke is lehetett, vagy oldalrokonai, kiktől az 1412-ben nemesített Madachi vagy Madacsháziai fi- vagy leányágon leszármaztak, s kikben én a későbbi Madacsányiak őseit véltem felismerni.

Azt mondja erre Horváth Sándor, hogy ebben alaposan tévedtem, s gúnyosan még azt is megjegyzi, hogy nevezetesen az általam említett Madachházi Szaniszlóban »a már eddig is helyesen ismert Madacsányiakat egy új, de igazán hasznavehetetlen össel« akartam megtisztelni, mert az egymásután való birtoklás a leszármazásra nézve bizonyítékul még nem szolgálhat. Jó. Csakhogy én ezt nem is állítottam. Hanem azzal mégis csak számolnunk kell, hogy estek el a Teplai Kelemen utódai, kik Horváth Sándor szerint is, már 1412-ben a »de Madach« jelzővel éltek, madachházi birtokuktól s mi módon jutottak Madachháza ama egy negyedrészenek birtokába, mely 1504-ben Madachházi Szaniszlónak leánynegyed czímén megítéltetett, végül pedig, miért vették fel később ép ezen birtokuk után a Madacsányi nevet?

Ez tehát még mindig nyílt kérdés marad, melyhez hozzá lehetne szólni. De a polemiától, ha azt Horváth Sándor tovább is a cikkemre adott válaszában nyilvánuló hangon folytatná, — csakugyan tartózkodnom kellene.